

**Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського**

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXIX наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 44

Одеса – 2023

УДК: 001:005.745

I – 90

Збірник містить тези доповідей окремих учасників
XXIX наукової конференції здобувачів вищої освіти
«Історичний досвід і сучасність».

Редакційна колегія збірника:

Богданова І. М., доктор педагогічних наук, професор,
Букач В. М., кандидат історичних наук, приват-професор,
Наумкіна С. М., доктор політичних наук, професор,
Сокаль М. А., кандидат філологічних наук, доцент,
Сухотеріна Л. І., доктор історичних наук, професор.

Відповідальний редактор – Букач В. М.

Друкується за рішенням Вченої ради Південноукраїнського
національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
від 25 травня 2023 року, протокол № 12.

(С) Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського (м. Одеса), 2023.

(С) Букач В. М., упорядник, 2023.

3. Караванська О. О. Стильна книжка для панянки. Львів: Вид. Старого Лева, 2015. 144 с.
4. Середюк Н. Оксана Караванська про моду та не галицький Львів// https://tvoemisto.tv/exclusive/lyudy_tvogo_mista_oksana_karavanska_pro_styl_lvivyanok_ta_ne_galytskyu_lviv_72580.html

ТЕМА ЩАСТЯ У ТВОРАХ Г. С. СКОВОРОДИ

Новікова Д.

Григорій Савич Сковорода один з тих видатних діячів минулого, хто збагатив українську філософську думку та художню літературу. Збереглися висловлювання Т. Шевченка, О. Потебні, П. Житецького, М. Костомарова, Г. Данилевського, М. Петрова про Г. Сковороду. Але лише І. Франко належно оцінив і визначив місце художньої спадщини великого мислителя в українській літературі. Деякі з його коментарів актуальні й сьогодні. На формування світогляду та творчих здібностей філософа вплинули роки навчання, перебування в Петербурзі, Москві та за кордоном, праця вчителем в Переяславі та Харкові, що значно збагатили життєвий досвід митця. [3, с. 11]

Переяславська доба була важливою віхою в житті Г. Сковороди. Він був свідком зухвалості й жорстокості поміщиків, які нещадно обдирали кріпаків. Тут він мав змогу бути ближче до трудящих, відчутти їхні думки й сподівання. Саме в цей період остаточно сформувався його світогляд як просвітителя і демократа, з'ясувалися його основні творчі принципи як передового письменника і філософа.[1, с. 69]

Г. С. Сковорода прагнув знайти формулу щастя; було в нього непереборне бажання відкрити людям істину, правду життя і його суть. Він написав багато поезій, філософських трактатів, в яких подав ідеальний образ людини, яка може бути щасливою. Щастя за Г. Сковородою не мало нічого спільного з бажаннями й пристрастями, які хвилювали тодішніх панів

і священників. Капітал, земля, дім, майно, репутація – усе це не мало для нього значення і цінності. Він писав:

«Вас бог одарил грунтами, но вдруг может то пропасть,

А мой жребій с голяками, но бог мудрости дал часть» [3, с. 11]

Мислитель неодноразово повторював головну мантру, якої дотримувався протягом усього життя, закликаючи нікому ні в чому не заздрити, задовольнятися «малим...». Деякі його вірші та пісні наповнені великою кількістю дидактики та моралізаторства, що певною мірою знижує їхню ідейно-художню цінність. [3, с. 11]

Збірка «Сад божественних пісень» є унікальною у творчості Григорія Сковороди. Як зазначає В. Ерн, дуже довго на цю збірку науковці не звертали увагу, хоча в ній внутрішні цінності творця поєднуються із точним датуванням (більшість пісень мають дані й про місце написання). Тож ми можемо простежити ставлення філософа до подій свого життя. Збірка складається з 30 віршів, написаних між 1757 і 1785 роками. Ця лірика є урочистою і правдивою. [4, с. 76]

У поезіях «Саду божественних пісень» мислитель звертається до пейзажної лірики і проникливо оспівує красу рідної природи. Досі не втратили естетичного значення його пісні «Весна любя, ах, прийшла!», «Ах поля, поля зелені», «Ой ти, птичко жолтобоко». В останньому творі можна побачити піднесення найвищих якостей людини: розуму, совісті, працьовитості, проповідь життя, близького до природи. Ідеал поета – не явір, який стоїть над горою і якому буйні вітри ламають вітки, а верба, що шумить низько над водою. Відповідний і епіграф до цієї пісні: «Господь гордим противиться, смиренным же дає благодать». У пісні 13 («Ах поля, поля зелені»), як і в попередній, виразно звучать народнопісенні мотиви. Автора приваблюють поширені в народній ліриці образи зелених ланів, чистих поточків, кучерявих лісів, жайворонків, соловейків і т. п. Силабічний розмір поезії наближається до побудови українських народних пісень. Життю міста з його гарячковою невсипучістю, виром пристрастей і бажань він

протиставляв поезію тихих полів, зелених дібров, настроїв безтурботного мандрівника, який не знає честолюбства і користі. [4, с. 228 - 230]

Мотиви бажання піти геть від гамону міського, жити серед сільської тиші звучать у 12-ій пісні. З біографічного погляду особливо характерний останній розділ, де Г. С. Сковорода говорить, що власна природа і природні нахили привели його до мудрості, що в погоні за нею він жив самотньо в селах і лісах, які давали йому спокій і волю. У 18-й пісні майстер наслідує народну поезію. В одному з найкращих віршів він розвиває найулюбленіший із своїх філософських трактатів про щастя - жити просто й тихо. Ця ідея спокійного життя звучить в 24-й пісні, про яку філософ говорив, що це «пісня римського пророка Горація, перетолкована малоросійським діалектом». [2, с. 270]

Основна ідея Г. С. Сковороди полягає в тому, що щастя має бути чимось доступним для всіх, а не багатством, знатністю чи навіть здоров'ям для всіх, тобто воно не може бути пристосованим до чогось тимчасового, непостійного, не універсального. Академік Д. І. Багалій писав: «Я наук не гноблю, говорить Сковорода; й останнє ремесництво хвалю; на одне те треба нарікати що, на них покладаючи надію, не звертаємо уваги на найголовнішу науку – про своє щастя, – цілком сліпі в економії власного нашого внутрішнього світу». [1, с. 262] Філософія Г. С. Сковороди має історичну цінність. У його методах та доказах багато середньовічної схоластики, але її раціоналістичні елементи збуджували критичну думку, його філософське шукання істини утворювало ґрунт для майбутнього наукового світогляду. [1, с. 374]

-
1. Багалій Д. І. Український мандрований філософ
Гр. Сав. Сковорода. Харків: Держвидав України, 1926. 396 с.//
<https://dlib.kiev.ua/items/show/313#?c=0&m=0&s=0&cv=0>
  2. Барабаш Ю. Я. «Знаю человека...»: Григорий Сковорода:
Поэзия. Философия. Жизнь. Москва: Художественная литература,
1989. 339 с.
  3. Шинкарук В. , Іваньо І. Григорій Сковорода. *Сковорода Г. Повне зібрання творів: У 2-х т.* Т. 1. Київ: Наукова думка, 1973. С. 10 - 57.

4. Эрн В. Сковорода: жизнь и учение. Москва: Тов. тип.
А. И. Мамонтова, 1912. 345 с. // https://royallib.com/book/ern_vladimir/grigoriy_savvich_skovoroda_gizn_i_uchenie.html

ФІЛОСОФІЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ ТА ДАОСИЗМ

Акулов О.

Григорій Сковорода – український філософ, поет та педагог, чие ім'я дуже відоме далеко за межами України.. Філософія цієї видатної людини дуже різностороння, але серед цієї різноманітності виділяються високі ідеали свободи, особистого шляху людини, єдності зі всесвітом та істини.

Філософ вважав, що наше життя є безперервним шляхом, який подібний до моря чи океану. [3, с. 198]

Цікаво те, що асоціація з водою є й в даосизмі: «Найвища досконалість подібна до води. Вода приносить користь усім істотам та не бореться (з ними)». [1, с. 24]

Григорій Сковорода розглянув у своїх працях ідею шляху. Ця сама концепція у даосизмі називається Дао (шлях – у пер. з кит.). Даосизм називає Дао досконалістю за його якості. Всі живучі на планеті – це «плавці» в океані.

Однією з найважливіших ідей мандрівного філософа є свобода. Свобода – осмислений вибір, жест сильної волі та готовності битися за власне щастя. Григорій Сковорода вважав, що матеріальні блага не є щось цінне у порівнянні зі свободою. [4] У даосизмі: «Цілковитомудрий дає змогу народу жити (його) власним життям». [1, с. 21] Людина не може жити без свободи, у неї повинен бути простір, де вона може почуватися вільно.

Проте важливим аспектом у житті є також відчуття міри: «Хіба простір між небом та землею не схожий на ковальські міхи? Чим більше там порожнечі, тим більше (вони) діють, чим більше сили руху, тим більше (з